Місячний Економічний Моніторинг України

№4 (162), квітень 2014 року

Резюме

Тема місяця: Антикризові заходи

Політика: 21 березня Росія офіційно включила до своєї території Крим, півострів з населенням 2,4 млн осіб на півдні України. Анексію не було визнано Україною, а також міжнародним співтовариством.

Реальний сектор: Промислове виробництво в лютому знизилось на 3,7% дпр через слабкий внутрішній і зовнішній попит.

Енергетичний сектор: Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, підвищила тарифи на газ для всіх категорій споживачів для зниження дефіциту Нафтогазу.

Сільське господарство: Уряд дещо змінив правила оподаткування і знизив бюджетну підтримку сільського господарства.

Зовнішній сектор: Дефіцит рахунку поточних операцій у лютому скоротився до 0,1 млрд дол. США, передусім, внаслідок зменшення обсягів імпорту товарів.

Фіскальна політика: Через високий фіскальний розрив і нереалістичні бюджетні параметри, ухвалені початково в законі про Державний бюджет на 2014 рік, уряд знизив план основних фіскальних показників.

Приватизація. План приватизаційних надходжень на 2014 рік є амбітним і навряд чи його буде виконано.

Соціальна політика: Зростання реального наявного доходу у 2013 році сповільнилось до 5,3% через повільніше зростання доходів з усіх джерел.

Ринок праці: Рівень безробіття серед економічно активного населення у віці 15-70 років (за методологією МОП) зменшився до 7,6% у четвертому кварталі 2013 року.

Монетарна політика: Споживча інфляція прискорилась до 3,4% дпр в березні через знецінення гривні та збільшення інфляційних очікувань.

Обмінний курс: В березні гривня різко ослабла, оскільки НБУ не підтримував обмінний курс інтервенціями на валютному ринку.

Державний борг: В першому кварталі 2014 року державні запозичення були нижчими за план через низький попит на ОВДП та відсутність доступу до міжнародного ринку капіталу.

Тема місяця: Антикризові заходи

Чи зможе уряд забезпечити макроекономічну стабільність?

Олександра Бетлій, Віталій Кравчук

У березні Верховна Рада ухвалила переглянутий Закон про Державний бюджет на 2014 рік та зміни до Податкового кодексу та ряду законів щодо виплати соціальної допомоги. Ці закони покликані забезпечити давноочікувану фіскальну консолідацію. Вони повинні сприяти макроекономічній стабілізації в Україні.

В новій версії Державного бюджету на 2014 рік було знижено планові показники бюджетних доходів і видатків. Нові бюджетні параметри враховують нещодавні зміни в оподаткуванні та кроки із забезпечення вищих доходів. Водночас заплановані доходи Державного бюджету було знижено на 5,7%, оскільки додаткові доходи не були достатніми для нівелювання впливу погіршення економічної ситуації і занадто оптимістичних макроекономічних припущень, на яких ґрунтувався попередній план доходів. Для збільшення доходів уряд збільшив ставки ПДВ та податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) для окремих платників податків та підвищив ставки акцизу і плату за користування надрами.

Зокрема, уряд збільшив ставку ПДФО для багатших осіб, що зробило цей податок прогресивнішим. Раніше інвестиційний доход оподатковували за ставкою 5% порівняно із загальною ставкою податку у 15-17%. Відповідно ж до змін інвестиційні доходи у 2014 році буде оподатковано за ставкою 15-25%; при цьому 25% буде сплачено з річного інвестиційного доходу понад 396 прожиткових мінімумів (465696 грн). Це рішення є економічно обґрунтованим через складну економічну ситуацію, а також мінімізацію оподаткування через виплату зароблених коштів у вигляді інвестиційного доходу, а не заробітних плат.

Було скасовано зниження ставки ПДВ, яке планували на 2015 рік, для уникнення втрат потенційних бюджетних доходів на фоні високого фіскального розриву. З 1го квітня було також запроваджено ставку ПДВ у 7% на медикаменти і продукцію медичного призначення (раніше застосовувалась ставку 0%). Такі товари підлягають оподаткуванню і в більшості країнах ЄС. Водночас негайне впровадження ПДВ на такі продукти без перехідного періоду призводить до логістичних труднощів і може призвести до проблем із їх постачанням. Крім того, це знизить доступність до медикаментів в часи сповільнення темпів приросту наявного доходу та вищої вартості імпорту.

Уряд також планує випустити спеціальні ОВДП для погашення заборгованості з відшкодування ПДВ, яку було накопичено на початок 2014 року (за оцінками 15 млрд грн), як це було зроблено у 2004 та 2010 роках. Цей крок може збільшити ліквідність експортерів на фоні заощадження бюджетних доходів. Разом з тим, вчасне відшкодування ПДВ грошима з одночасним усуненням зловживань є важливим для інвестиційного клімату в Україні.

Для забезпечення додаткових бюджетних доходів уряд також збільшив ставки акцизу та плату за користування надрами. Однак більші зловживання можуть знизити ефективність від збільшення ставок.

Крім того, з квітня після кількарічної перерви було знову впроваджено податок на купівлю іноземної валюти зі ставкою 0,5%, який буде спрямовано на фінансування бюджету Пенсійного фонду. В цілому, найвірогідніше, що цей податок сприятиме отриманню суттєвих доходів (заплановано у 9,1 млрд грн), що допоможе профінансувати дефіцит Пенсійного фонду. Разом з тим, досвід свідчить, що цей податок є шкідливим для розвитку ефективного валютного ринку. Це може бути надзвичайно важливим при переході до гнучкого обмінного курсу і може пригнітити інвестиції в наступні роки. Тому важливо скасувати цей податок якомога швидше.

З боку видатків скорочення стосувались фінансування більшості програм, включно з соціальними виплатами та капітальними видатками. Зокрема, прожитковий мінімум (ПМ), а отже і мінімальну заробітну плату і мінімальну пенсію, залишать фіксованим протягом року, тоді як раніше його повинні були підвищити на 6,8% до кінця року. Крім того, негрошові пільги для окремих груп державних чиновників і бюджетних працівників (зокрема, суддів, міліціонерів) будуть надавати з урахуванням рівня доходу. Лише працівники із середніми доходом на одну особу в сім'ї, меншим за 1,4 ПМ, матимуть право на пільги.

Крім того, уряд знизив соціальні виплати сім'ям з дітьми. Зокрема, з липня 2014 року розмір виплати по народженню дитини буде уніфіковано на рівні 41280 грн або 40 розмірів ПМ (раніше виплата становила 30 ПМ для першої дитини, 60 ПМ для другої і 120 ПМ для кожної наступної дитини). Виплату здійснюватимуть поступово протягом трьох років. Водночас скасували окрему виплату по догляду за дитиною до трьох років.

Чисельність працівників в центральних органах влади пообіцяли скоротити. Водночас можливі заощадження від впровадження цього кроку, найвірогідніше, будуть обмеженими, оскільки це потрібно зробити до 31го грудня 2014 року.

Водночас частка соціальних витрат в сукупних бюджетних витратах залишиться високою. Зокрема, уряд збільшив планові видатки на надання житлово-комунальних субсидій на 1,4 млрд грн і запровадив компенсацію збільшення житлово-комунальних тарифів для найбідніших домогосподарств. Це мотивовано рішенням підвищити тарифи на газ для населення з травня 2014 року в середньому на 56%. Це одночасно знизить дефіцит Нафтогазу і, отже, бюджетні і квазі-фіскальні субсидії цій компанії, яка

залишається вкрай нестійкою. Ці субсидії також включають випуск ОВДП на суму 33 млрд грн, які не включено в показник бюджетного дефіциту, оскільки формально їх обміняють на додаткові акції Нафтогазу (компанія залишається повністю в державній власності).

В цілому, зміни бюджету, а також підвищення тарифів на газ, і ухвалення ряду інших законів (зокрема щодо державних закупівель) є необхідними для забезпечення нової програми МВФ. Нова позика МВФ буде частиною більшого фінансового пакету, який нададуть міжнародні фінансові інституції та ЄС. Це надасть порівняно дешеве фінансування для бюджету, підтримає необхідні реформи в країні і стане позитивним сигналом для інвесторів.

Місячний Економічний Моніторинг України

Політика: Росія анексувала Крим

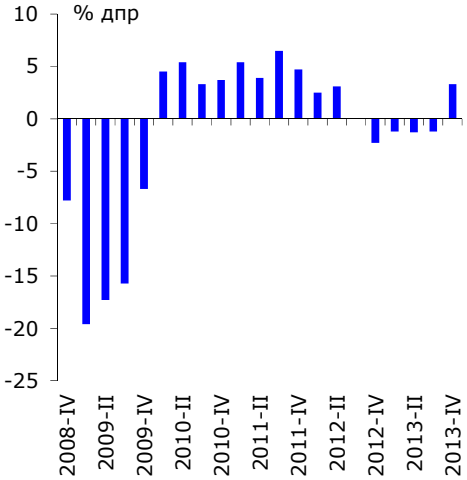
Росія. 21 березня Росія офіційно включила до своєї території Крим - півострів з населенням 2,4 млн осіб на півдні України. Анексія почалася наприкінці лютого, коли російські війська взяли під контроль ключові об'єкти у Криму, в тому числі будівлі органів влади, транспортні вузли та центри зв'язку. Вони також заблокували українські військові частини в Криму. 6 березня Верховна Рада Криму несподівано проголосувала за приєднання регіону до Росії та призначила на 16 березня референдум, який мав підтвердити це рішення. За повідомленням кримської влади, у референдумі взяли участь 83,1% виборців, з яких 96,8% підтримали приєднання до Росії. Проте, за словами одного з лідерів кримськотатарської громади Мустафи Джемілєва насправді у референдумі взяли участь тільки 32,4% виборців. Окупація півострова була здійснена майже без єдиного пострілу. Протягом березня майже всі співробітники місцевих правоохоронних органів, а також третина українських військовослужбовців, які були розташовані на острові, перейшли на сторону Росії. Ще третина солдатів та офіцерів звільнилися з військової служби, а решта почали передислокацію на материкову частину України.

Анексію не було визнано Україною, а також міжнародним співтовариством. 27 березня Генеральна Асамблея ООН назвала референдум за відділення Криму недійсним. Цілком імовірно, що анексія Криму є частиною більш великого плану Росії, який включає дестабілізацію ситуації в Україні, передбачаючи в якості кінцевої мети встановлення російського контролю над всією територією країни. Дестабілізація може поставити під сумнів спроможність України провести вибори Президента 25 травня.

Європейський Союз. 21 березня Україна підписала кілька статей довгоочікуваної Угоди про асоціацію (УА) з Європейським Союзом (ЄС). Зокрема, сторони підписали преамбулу, першу статтю (Цілі угоди), перший розділ (Загальні принципи), другий розділ (Політичний діалог та реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція у сфері зовнішньої та безпекової політики), а також сьомий розділ (Інституційні, загальні та заключні положення). Непідписані розділи УА стосуються економічного співробітництва, включаючи створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі, співпраці у сферах юстиції та безпеки, а також секторального співробітництва. Очікується, що цю частину Угоди буде підписано після президентських виборів. Водночас ЄС вирішив односторонньо надати Україні торговельні преференції на період до листопада. Зокрема, ЄС планує скасувати на цей час ввізні мита на більше, ніж 80% тарифних ліній сільськогосподарської продукції з України, а також 94,7% промислових товарів з України.

Населення: 45,5 млн.
Промислове виробництво/ВВП: 24%
Сільськогосподарське виробництво/ВВП: 8%
Інвестиції/ВВП: 21%
Експорт: Росія 25%, ЄС 28%
Імпорт: Росія 22%, ЄС 35%

Динаміка реального ВВП

Джерело: Держстат

Реальний сектор: Промислове виробництво надалі скоротилось

ВВП. Згідно з оновленими даними Держстату реальний ВВП у перших трьох кварталах 2013 року скоротився на 1,2% дпр. Це скорочення було компенсовано зростанням реального ВВП у четвертому кварталі на 3,3% дпр. У підсумку, реальний ВВП у 2013 році залишився на рівні 2012 року.

З боку попиту, зростання реального приватного кінцевого споживання на 6,8% дпр зробило додатній внесок до приросту ВВП у 4,7 відсоткових пунктів. Зростання було спричинене збільшенням наявного доходу і зниженням заощаджень. Водночас рівень нагромадження основного капіталу знизився на 5,1 дпр у зв'язку із високим рівнем політичної і економічної невизначеності. Падіння чистого експорту (експорт скоротився на 4,1 дпр, тоді як імпорт лише на 1,8% дпр) здійснило від'ємний внесок до приросту ВВП на рівні 1,0 відсотковий пункт.

З боку виробництва, валова додана вартість в агропромисловому секторі в четвертому кварталі зросла на 38,2% дпр у зв'язку з

Інститут економічних досліджень
та політичних консультацій
вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
Тел. (+38044) 278-6342
Факс (+38044) 278-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
http://www.ier.com.ua

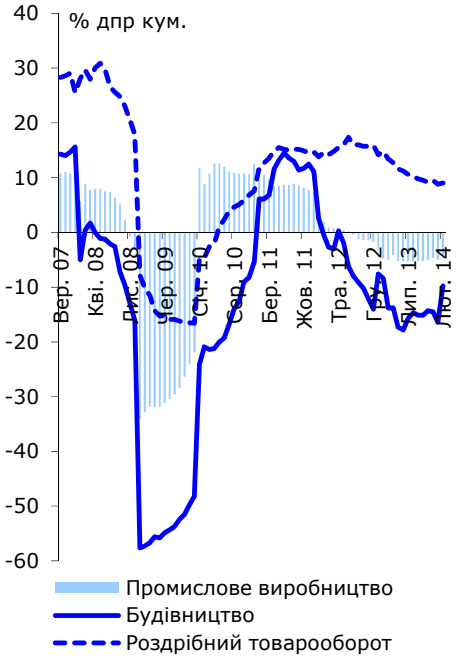
хорошими показниками врожаю сільськогосподарських культур. Водночас низький внутрішній і зовнішній попит зумовив зниження валової доданої вартості в переробній промисловості на 8,9% дпр. Торгівля збільшилась на 4,7% у зв'язку зі збільшенням споживання і зниженням рівня заощаджень.

Секторальні тенденції. Промислове виробництво в лютому скоротилось на 3,7% дпр. Випуск у переробній промисловості скоротився на 6,6% дпр через низький внутрішній і зовнішній попит. Виробництво в металургійному секторі скоротилось на 10,1% дпр через продовження негативної кон'юнктури на світових ринках. Випуск в машинобудуванні впав на 14,8% дпр передусім через скорочення виробництва локомотивів і вагонів (на 54% дпр). Водночас обсяги нафтопереробки зросли на 5% дпр, оскільки Одеський НПЗ продовжує нарощувати обсяги виробництва після відновлення випуску нафтопродуктів у вересні 2013 р.

Сільськогосподарське виробництво в січні зросло на 6,7 дпр передусім через зростання обсягів виробництва м'яса та яєць.

Роздрібний товарооборот за два місяці 2014 року зріс на 9,0% дпр, ймовірно, завдяки більшому споживанню.

Тенденції реального сектору

Джерело: Держстат

Енергетика. Національний регулятор підвищив тарифи на газ

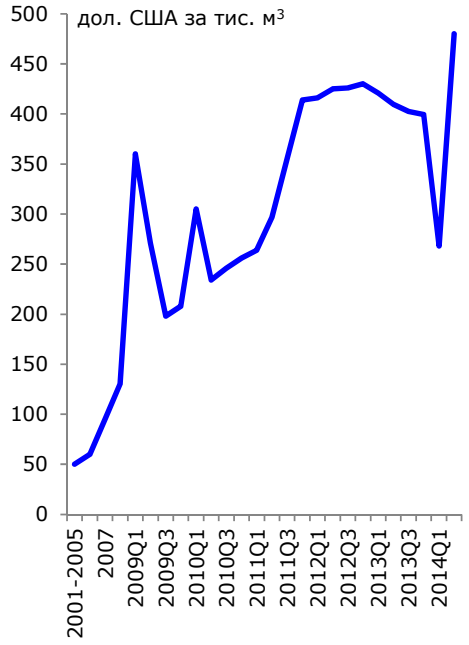
У березні Росія скасувала угоду щодо ціни на газ в 268,5 дол. США за 1 тис. кубометрів (з грудня 2013 року) та денонсувала Харківські угоди, за якими Україна отримала знижку в 100 дол. США за тис. кубометрів газу. В результаті ціна російського газу для України підвищилась до 480 дол. США. Водночас Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики (НКРЕ), підвищила тарифи на газ з урахуванням першого рішення Росії, але без урахування другого рішення. А саме, НКРЕ підвищила з квітня тарифи на газ для промислових споживачів на 29,1% (до 4020 грн за тис. кубометрів), для бюджетних організацій і установ на 64,2% (до 4020 грн за тис. кубометрів). Тарифи на газ для населення підвищаться з травня на 50% і для підприємств теплокомуненерго з липня на 40%. Це рішення сприятиме зменшенню дефіциту «Нафтогазу». Очікується, що дефіцит «Нафтогазу» фінансуватиметься за рахунок прямих субсидій з державного бюджету та рекапіталізації.

В березні Україна збільшила добовий відбір газу на 36% до 86 м^3, щоб зменшити відбір газу з підземних газових сховищ (ПГС). За словами Міністра енергетики, на кінець березня Україна мала в своїх ПГС 7 млрд кубометрів газу, за винятком газу, який зберігається в сховищах «Чорноморнафтогазу». Україна розпочала опалювальний сезон 2013-2014 років, маючи в сховищах 18 млрд кубометрів газу. Водночас «Нафтогаз» продовжував затримувати платежі «Газпрому». В результаті на початку квітня борг «Нафтогазу» перед «Газпромом» досяг 1,75 млрд дол. США за газ, спожитий у 2013 та 2014 роках.

Нідерландська компанія Shell вийшла з переговорів щодо підписання угоди про розподіл продукції щодо експлуатації Скіфської ділянки в Чорному морі. Shell очікувала підписати угоду в 2012 або 2013 роках, проте, врешті-решт, вирішила зосередитись на інших видобувних проектах в Україні. Однією з причин рішення Shell є непевний статус Криму, біля якого розташована Скіфська площа. Тендер на Скіфську площу проводився у 2012 році. Переможці (Exxon Mobil, Shell, Petrom та «Надра України») запропонували українському уряді спеціальний платіж у 325 млн дол. США.

НКРЕ підвищила тариф на електроенергію, що виробляється атомними електростанціями (АЕС), на 20,5% до 0,2782 грн./кВт*год. Додаткові кошти дозволять «Енергоатому» профінансувати програму з підвищення рівня безпеки на АЕС.

Ціна імпортного природного газу з Росії

Джерело: Міненерговугілля

Сільське господарство: Вплив антикризових заходів на аграрний сектор

У березні Верховна Рада змінила оподаткування аграрного сектору. Зокрема, було переглянуто базу фіксованого сільськогосподарського податку; збільшено мінімальний розмір орендної плати за землю, а також акцизний податок на алкогольні напої. Також внесли зміни до оподаткування ПДВ з операцій із зерновими та технічними культурами набудуть чинності з жовтня. Ці заходи мають на меті сприяти досягненню короткострокової мети зі збільшення доходів бюджету; однак, такий нагальний підхід не узгоджується з принципом стабільності податкового законодавства України.

Водночас заплановані бюджетні видатки на сектор було скорочено на 20%. Видатки на низку статей було скасовано взагалі (напр. заходи з боротьби зі шкідниками та хворобами рослин, проведення державних аграрних виставок, розвиток оптових ринків та ін.). Адміністративні видатки та утримання державних органів в агросфері заплановано скоротити на 20%, тоді як підтримку сільськогосподарським виробникам було скорочено на 45%. Фінансування Національної академії аграрних наук, Аграрного фонду та програм з розвитку сільської місцевості також було скорочено.

Зазначені вище зміни фіскальної політики можуть призвести до зниження виробництва окремих підсекторів сільського господарства. Однак ці антикризові заходи, найвірогідніше, не матимуть серйозних наслідків для всього аграрного сектору та продовольчої безпеки України за умови, що буде знято непотрібні бюрократичні перепони та надано більше свободи для бізнесу. Крім того, лібералізація торгівлі з ЄС також матиме позитивний вплив на розвиток сільського господарства в 2014 році.

Зовнішній сектор: Дефіцит фінансового рахунку у лютому сягнув 2,0 млрд дол. США

Дефіцит рахунку поточних операцій у лютому скоротився до 0,1 млрд дол. США порівняно з 1,5 млрд дол. США рік тому. Дефіцит торгівлі товарів сягнув 0,6 млрд дол. США. Дефіцит рахунку поточних операцій зменшився, передусім, внаслідок скорочення імпорту товарів.

Падіння експорту товарів уповільнилось до 7,4% дпр. Найбільше зниження стосувалось експорту продукції хімічної продукції (34% дпр), машин та устаткування (20% дпр) та продукції металургії (7% дпр). Водночас, експорт мінеральних продуктів зріс на 38% дпр внаслідок низької бази порівняння.

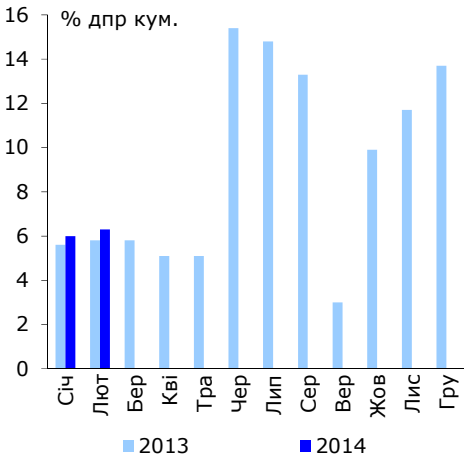
Імпорт товарів знизився на 21,7% дпр в основному через високу політичну невизначеність. Імпорт мінеральних продуктів знизився на 38% дпр, а машин та устаткування – на 28% дпр. Низький споживчий попит призвів до падіння імпорту промислової продукції.

Дефіцит рахунку операцій з капіталом та фінансових операцій розширився до 2,0 млрд дол. США. Чистий відтік ПІІ у 0,2 млрд дол. США, ймовірно, пояснюється політичною нестабільністю. Від'ємний баланс кредитних та боргових операцій відображав обмежений доступ до зовнішніх фінансових ринків. Очікування щодо девальвації гривні та відтік депозитів призвели до відтоку у лютому 1,9 млрд дол. США готівкової валюти поза банками.

Фіскальна політика: Уряд переглянув основні бюджетні параметри на 2014 рік

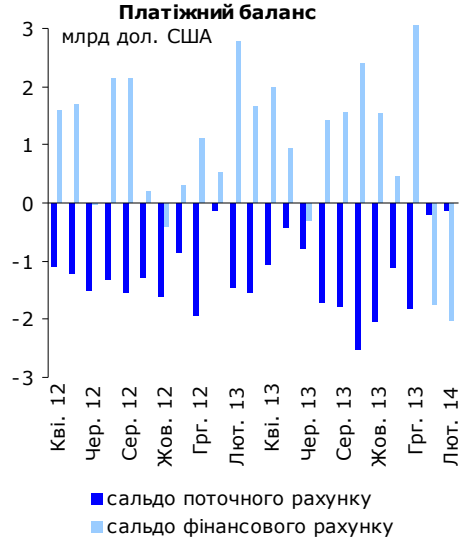
Зміни до Бюджету. Через великий фіскальний розрив і нереалістичні бюджетні параметри, ухвалені в початковому Законі про Державних бюджет на 2014 рік, Верховна Рада ухвалила зміни до бюджету на вимогу уряду. В результаті заплановані бюджетні доходи було знижено на 5,7% до 373 млрд грн. Зокрема, план податкових надходжень скорочено на 27,1 млрд грн, незважаючи на ряд заходів із збільшення доходів, включно із підвищенням акцизів, плати за користування надрами та ставок

Сільськогосподарське виробництво

Джерело: Держстат

Платіжний баланс

Джерело: попередні оцінки НБУ

Баланс коштів на Єдиному казначейському рахунку

* на початок місяця
Джерело: Державне Казначейство

ПДФО. Бюджетні видатки скорочено на 8,8% до 315 млрд грн через зменшення як поточних, так і капітальних видатків. Фінансування дефіциту було скориговано для врахування очікуваного фінансування з боку міжнародних донорів. Також було скорочено внутрішнє фінансування.

Виконання Державного бюджету. Відповідно до оперативних даних Державного казначейства доходи Державного бюджету збільшились на 5,9% дпр в першому кварталі 2014 року. Водночас доходи Державного бюджету до загального фонду збільшились на 9,0% дпр. Отже, уряд навряд чи знизив авансові платежі ППП та заборгованість із відшкодування ПДВ. Фіскальний тиск залишився високим, оскільки уряд мав обмежений доступ до фінансування і повинен був збільшити фінансування оборони, і тому не зміг профінансувати всі заплановані видатки.

В січні-лютому доходи загального фонду Державного бюджету були на 9,8% нижчими, за планові, через суттєве недовиконання податкових надходжень. Зокрема, доходи від ПДВ були на 33,4% нижчими за план через нижче внутрішнє виробництво та менший імпорт. Низький імпорт також вплинув на доходи від ввізних мит. Політична ситуація та нижче споживання призвело до недоотримання доходів від акцизу на 13,7%. Водночас доходи Державного бюджету було підтримано більш раннім трансфертом прибутку НБУ до бюджету, який був на 54,4% вищим, за план.

Оскільки уряд не мав доступу до обіцяного російського фінансування видатки Державного бюджету (загальний фонд) були на 12,9% нижчими, за план. В результаті видатки зросли лише на 0,9% дпр.

Приватизація: Амбітний план на 2014 рік

Відповідно до змін до Державного бюджету України на 2014 рік надходження від приватизації заплановані в розмірі 17 млрд грн, що на 12% менше початкового плану. Проте, цей план залишився надзвичайно амбітним. Перелік компаній, які будуть виставлені на продаж, планується затвердити в першій половині квітня. В цілому, дуже малоймовірно, що Фонд державного майна зможе забезпечити виконання планових надходжень через високий рівень політичної та економічної невизначеності в країні.

Соціальна політика: Сповільнення приросту наявного доходу у 2013 році

Зростання реального наявного доходу домогосподарств у 2013 році сповільнилось до 5,3% після стрімкого зростання на 13,9% у 2012 році через повільніший приріст всіх доходів.

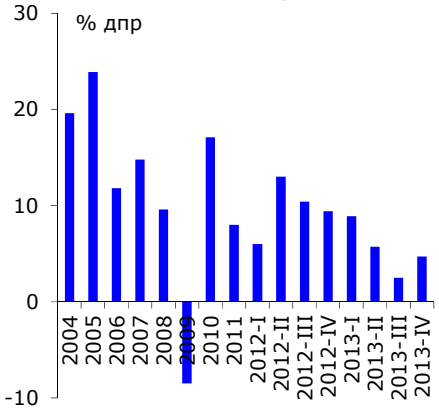
Сукупний доход домогосподарств зріс на 5,3% в номінальному виразі. Зокрема, доход від заробітних плат зріс лише на 4,5% через нижче зростання середньої заробітної плати. Зарплати в неформальному секторі економіки, ймовірно, зростали повільніше, ніж в офіційному. Водночас хороший врожай сприяв приросту прибутку і змішаного доходу на 7,9%. Незважаючи на фіскальні обмеження, доход від соціальних виплат зріс на 7,4% внаслідок підвищення пенсій та інших виплат у зв'язку із збільшенням прожиткового мінімуму на 7% в середньому за рік.

Водночас видатки на купівлю товарів і послуг зросли на 8,8%, що відображає зниження схильності до заощаджень.

Ринок праці: Спад рівня безробіття наперекір кризі

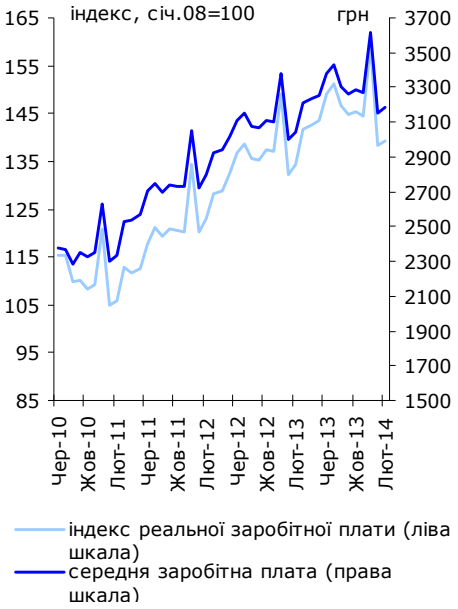
Безробіття. Рівень безробіття серед економічно активного населення у віці 15-70 років (за методологією МОП) зменшився до 7,6% у четвертому кварталі 2013 року порівняно із 8,0% в останньому кварталі 2012 року. Отже, незважаючи на суттєве зменшення випуску промислової продукції, ринок праці не відреагував на загальний економічний спад. Ймовірно, це зумовлено небажанням роботодавців звільняти своїх працівників. Натомість роботодавці частіше впроваджують неповні робочі дні і неоплачувані відпустки.

Реальний наявний доход домогосподарств

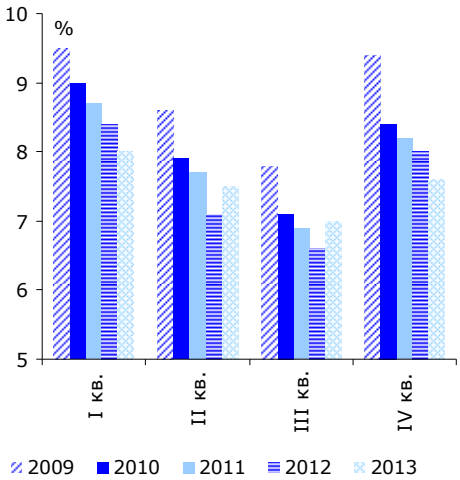
Джерело: Держстат

Середня заробітна плата

Джерело: Держстат

Рівень безробіття (МОП)

Джерело: Держстат

Загалом, рівень безробіття серед економічно активного населення у віці 15-70 років у 2013 році становив 7,2%, що дещо є меншим ніж 7,5% у 2012 році.

Заробітна плата. В лютому приріст середньої заробітної плати сповільнився до 4,8% дпр. Найслабшим був приріст заробітної плати в промисловості (2,3% дпр), хоча мінімальна заробітна плата зросла на 6,2% дпр. Зокрема, середня заробітна плата зменшилася у виробників електронної та оптичної продукції, виробників транспортних засобів та у постачальників електроенергії та газу. Це може бути зумовленим фінансовими проблемами у відповідних галузях.

Заробітна плата в бюджетних секторах, а саме освіті і охороні здоров'я продовжили зростати повільніше, ніж в середньому по економіці (1,2% дпр та 4,2% дпр) у зв'язку з високим бюджетним тиском. З іншого боку, рівень оплати праці в державному управлінні зріс на 6,9% дпр.

Монетарна політика: Інфляція прискорилась до 3,4% дпр в березні

Споживча інфляція прискорилась до 3,4% дпр в березні через знецінення гривні та збільшення інфляційних очікувань. Держстат повідомив про зростання цін на продукти харчування на 3,6% дпр, оскільки ціни різко зросли на ряд непереоблених продуктів, таких як яйця та цукор, банани та інші імпортовані фрукти. Однак низький попит та лаги перегляду цін обмежили зростання цін на харчові продукти вироблені в Україні. Також відбулось зростання цін на широкий набір нехарчових товарів, однак воно також стримувалось низьким попитом. Ціни на багато імпортних товарів, як здається, не відображають в повному обсязі вплив змін обмінного курсу. Ціни на бензин та автомобілі стали помітними винятками з цієї тенденції.

Монетарні умови дещо пом'якшились в березні, оскільки ліквідність була більш ніж достатньою в деяких банках, що призупинили кредитування, а резервні вимоги були знижені в кінці лютого. Отже, НБУ повідомив про зниження середньої міжбанківської відсоткової ставки до 8,8% річних у березні. Однак міжбанківський ринок залишився фрагментованим. Деякі банки розміщали надлишкові кошти в НБУ під 2% річних, а інші отримували дороге рефінансування, що коштує до 19,5% річних для покриття відтоку депозитів.

Обмінний курс: Гривня надалі знецінюється

В березні гривня різко ослабла, оскільки НБУ не підтримував обмінний курс інтервенціями на валютному ринку. Міжбанківський обмінний курс збільшився з 10 грн за дол. США на початку місяця до 11 грн за дол. США в кінці місяця. НБУ пом'якшив адміністративні обмеження на валютному ринку в другій половині березня. Зокрема, він дозволив купувати іноземну валюту на третій робочий день після переказу гривні до банку з 1го квітня. Водночас НБУ надалі обмежив операції з іноземною валютою для споживачів.

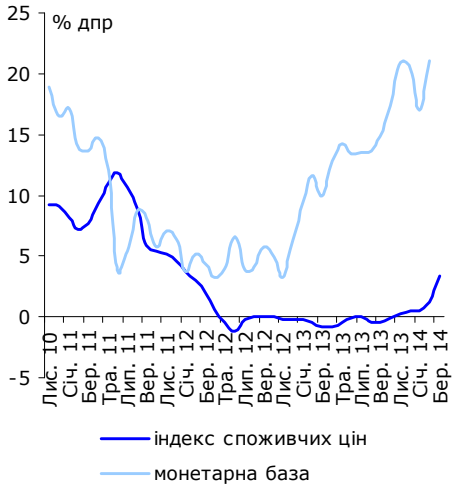
Міжнародні резерви впали до 15,1 млрд дол. США в кінці березня, оскільки НБУ провів виплати за зовнішнім боргом на суму 0,45 млрд дол. США.

Державний борг: Доступ до запозичень залишається обмеженим

За даними Державного казначейства в першому кварталі 2013 обсяг державних запозичень становив лише 28,7% (або 24,1 млрд грн) від планового показника за цей період. Таке незначне виконання плану пояснюється низьким попитом на облігації внутрішньої державної позики та відсутністю доступу до зовнішнього фінансування. Реалізація програм фінансової допомоги Україні, задекларованих МВФ, ЄС та деякими іншими країнам, досі залишається на підготовчій стадій.

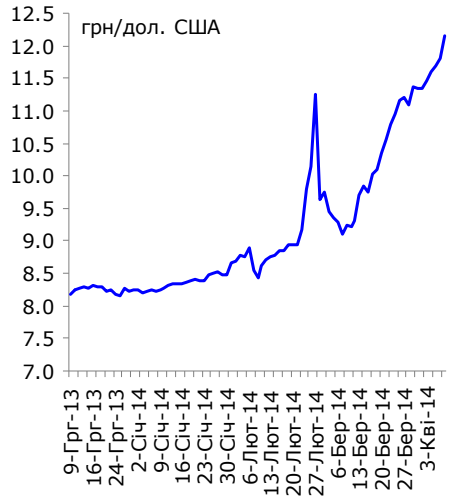
У березні внутрішні запозичення зменшились вдвічі порівняно з попереднім місяцем. Міністерство фінансів розмістило лише

Динаміка ІСЦ та монетарної бази

Джерело: Держстат, НБУ

Обмінний курс
(курс закриття міжбанківського ринку)

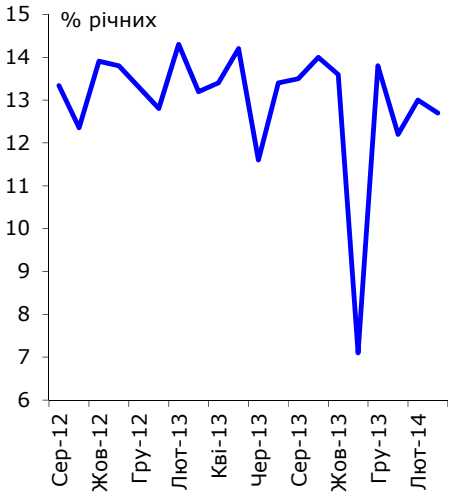

Джерело: НБУ

номіновані у гривні ОВДП на суму 3,9 млрд. грн із середньозваженою доходністю 12,7 річних. Частка облігацій з терміном погашення від одного до трьох років у загальному обсязі розміщення збільшилась до 46,7%. Решта попиту була повністю зосереджена на п'ятирічних облігаціях.

Чергові значні боргові платежі МВФ очікуються в травні та серпні (відповідно 390,6 млн СПЗ та 265,6 млн СПЗ). Крім того, в червні уряду доведеться погасити Єврооблігації на суму 1,0 млрд дол. США, випущені у 2012 році для рефінансування половини раніше одержаного від ВТБ кредиту. Ці платежі можуть бути здійснені за рахунок отримання нової позики від МВФ, яка очікується у травні.

Середньозважена доходність ОВДП

Джерело: НБУ

Економічні Тенденції		I 12	II 12	III 12	IV 12	I 13	IV 12	I 13	Бер.	Квіт.	Тра.	Чер.	Лип.	Сер.	Вер.	Жов.	Лис.	Гру.	Січ.	Лют.
С/госп. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	0,5	7,4	-4,6	-4,5	5,8	15,4	3,0	-5,0	-4,2	-5,2	-5,3	-5,3	-5,2	-5,2	-5,2	-5,0	-4,7	-5,0	-4,2
Пром. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	0,9	0,4	-1,2	-1,8	-5,0	-5,3	-5,2	-13,8	-13,8	-17,3	-17,8	-15,7	-14,7	-15,1	-15,1	-14,3	-14,5	-16,4	-9,8
Будівництво (реальне, кум.)	% дпр	-2,7	-1,9	-9,1	-13,8	-13,8	-17,8	-15,1	5,8	5,1	5,1	15,4	14,8	13,3	3,0	9,9	11,7	13,7	6,0	6,3
Роздрібний товарооборот (реальне, кум.)	% дпр	14,2	16,0	16,0	15,9	13,4	11,2	9,8	13,4	12,7	11,6	11,2	10,6	10,2	9,8	9,5	9,2	9,5	8,8	9,0
Середня заробітна плата	грн.	2923	3109	3064	3195	3085	3289	3331	3212	3233	3253	3380	3429	3304	3261	3283	3268	3619	3148	3189
ІСЦ	% дпр	1,9	-1,2	0,0	-0,2	-0,8	-0,1	-0,5	-0,8	-0,8	-0,4	-0,1	0,0	-0,4	-0,5	-0,1	0,2	0,5	0,5	1,2
ІВЦ	% дпр	6,5	4,5	0,3	0,3	0,2	-1,6	-0,9	0,2	-1,0	1,9	-1,6	-1,6	-0,9	-0,9	0,8	-0,5	1,7	1,9	3,3
Експорт (дол. США, кум.)*	% дпр	5,2	2,5	2,6	1,0	-4,7	-7,1	-6,2	-5,3	-3,9	-7,7	-8,4	-8,5	-8,7	-8,8	-9,0	-8,8	-7,6	-11,7	-9,5
Імпорт (дол. США, кум.)*	% дпр	5,8	9,8	7,6	5,6	-0,8	-8,3	-4,1	-2,4	-2,7	-9,0	-10,8	-9,6	-8,8	-6,4	-6,0	-5,7	-5,8	-9,1	-15,9
Баланс торгівлі товарами (кум.)	млрд. дол. США	-3,9	-9,5	-14,8	-20,5	-4,0	-7,1	-14,2	-4,0	-5,8	-6,2	-7,1	-9,2	-11,4	-14,2	-16,6	-18,0	-19,6	-0,6	-1,2
Поточний рахунок, на кінець періоду*	млрд. дол. США	-2,0	-5,9	-10,0	-14,4	-3,1	-5,5	-11,4	-3,1	-4,3	-4,7	-5,5	-7,2	-8,9	-11,4	-13,4	-14,5	-16,1	-0,2	-0,3
Валові міжнародні резерви	млрд. дол. США	31,1	29,3	29,3	24,5	24,7	23,2	21,6	24,7	25,2	24,5	23,2	22,7	21,7	21,6	20,6	18,8	20,4	17,8	15,5
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	4,3	6,6	5,8	6,4	9,9	13,4	14,8	9,9	12,8	14,2	13,4	13,5	13,6	14,8	17,3	20,9	20,3	17,0	21,0
Сер.відс.ставка за кредитами у грн.**	% річних	15,5	15,7	19,6	20,8	16,2	15,4	15,3	16,1	15,3	15,6	15,3	15,7	15,0	15,2	15,4	16,7	17,4	15,1	20,4
Обмінний курс(міжбанківський), середній	дол. США	8,02	8,06	8,10	8,15	8,12	8,14	8,15	8,13	8,14	8,13	8,15	8,14	8,12	8,17	8,18	8,20	8,24	8,37	9,08
Обмінний курс(офіційний), середній	дол. США	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	8,65
Обмінний курс, середній	євро	10,46	10,26	9,99	10,37	10,55	10,44	10,58	10,36	10,40	10,38	10,41	10,45	10,64	10,67	10,90	10,79	10,94	10,92	11,80

Джерела: Держкомстат, НБУ, ICAP, власні розрахунки,
* Місячні дані наведені тільки для експорту/імпорту товарів (джерело: НБУ, попередні дані)
квартальні дані наведені для експорту/імпорту товарів та послуг (джерело: НБУ)
** Середньозважена відсоткова ставка за кредитами у гривнях (джерело: НБУ)

Основні Економічні Показники		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Номінальний ВВП	млрд. грн.	170,1	204,2	225,8	267,3	345,1	441,5	544,2	720,7	948,1	913,3	1082,6	1302,1	1408,9	1454,9
Номінальний ВВП	млрд. дол. США	31,3	38,0	42,4	50,1	64,9	86,2	107,8	142,7	179,9	117,2	136,4	163,4	176,3	182,0
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	5,9	9,2	5,2	9,6	12,1	2,7	7,3	7,9	2,3	-14,8	4,1	5,2	0,3	0,0
Промислове виробництво (реальне)	% дпр	13,2	14,2	7,0	15,8	12,5	3,1	6,2	10,2	-3,1	-21,9	11,2	7,3	-0,5	-4,7
Сільськогосп. виробництво (реальне)	% дпр	9,8	10,2	1,2	-11,0	19,7	-0,1	0,4	-5,2	17,5	0,1	-1,0	17,5	-4,5	13,7
ІСЦ, в середньому за період	% дпр	28,2	12,0	0,8	5,2	9,0	13,5	9,1	12,8	25,2	15,9	9,4	8,0	0,6	-0,3
ІСЦ, на кінець періоду	% дпр	25,8	6,1	-0,6	8,2	12,3	10,3	11,6	16,6	22,3	12,3	9,1	4,6	-0,2	0,5
ІВЦ, в середньому за період	% дпр	20,9	8,6	3,1	7,6	20,5	16,7	9,6	19,5	35,5	6,5	20,9	19,0	3,7	-0,1
ІВЦ, на кінець періоду	% дпр	20,8	0,9	5,7	11,1	24,1	9,5	14,1	23,3	23,0	14,3	18,7	14,2	0,3	1,7
Експорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	17,9	9,5	10,7	24,0	42,6	7,5	13,2	27,5	33,8	-36,7	27,1	28,2	1,0	-5,2
Імпорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	18,9	14,1	4,9	28,7	31,3	20,4	22,0	35,5	38,6	-43,1	29,3	33,8	5,6	-3,4
Поточний рахунок	млрд. дол. США	1,5	1,4	3,1	2,9	6,9	2,5	-1,6	-5,3	-12,9	-1,9	-2,9	-9,3	-14,3	-16,4
Поточний рахунок	% ВВП	4,7	3,7	7,6	5,9	10,6	2,9	-1,5	-3,7	-7,2	-1,7	-1,7	-5,7	-8,1	-9,0
Чисті прямі іноземні інвестиції	млрд. дол. США	0,6	0,8	0,7	1,4	1,7	6,5	5,3	9,2	9,9	4,5	5,7	6,6	6,6	3,4
Міжнародні резерви	млрд. дол. США	1,5	3,1	4,4	6,9	9,7	19,4	22,4	32,5	31,5	26,5	36,7	31,8	31,4	20,4
Дефіцит (профіцит) зведеного бюджету*	% ВВП	-0,7	-1,9	0,8	-0,2	-3,0	-1,9	-0,7	-1,1	-1,5	-2,4	-6,0	-1,8	-3,6	-4,4
Загальний державний борг	% ВВП	45,3	36,5	33,5	29,0	24,7	17,7	14,8	12,5	19,9	33,0	39,9	36,0	37,4	40,1
Зовн. державний борг (загальний)	% ВВП	33,0	26,3	24,1	21,4	18,6	13,4	11,7	9,8	15,0	21,5	25,6	22,8	22,0	20,6
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	39,9	37,4	33,6	30,1	34,1	53,9	17,5	46,0	31,5	4,4	15,8	6,3	6,4	20,3
Обмінний курс, середній	дол. США	5,4	5,4	5,3	5,3	5,3	5,1	5,1	5,1	5,3	7,8	7,9	8,0	8,0	8,0
Обмінний курс, на кінець періоду	дол. США	5,4	5,3	5,3	5,3	5,3	5,1	5,1	5,1	7,7	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0
Обмінний курс, середній	євро	5,0	4,8	5,0	6,0	6,6	6,4	6,3	6,9	7,7	10,9	10,5	11,1	10,3	10,6
Обмінний курс, на кінець періоду	євро	5,1	4,7	5,5	6,7	7,2	6,0	6,7	7,4	10,9	11,7	10,6	10,5	10,3	11,0

Джерела: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки
* "Мінус" означає дефіцит бюджету, без коштів на рекапіталізацію

Скорочення

дпк до попереднього кварталу
дпм до попереднього місяця
дпр до попереднього року
кум. кумулятивно

Квартальні тенденції

Національні рахунки		I 10	II 10	III 10	IV 10	I 11	II 11	III 11	IV 11	I 12	II 12	III 12	IV 12	I 13	II 13	III 13	IV 13
ВВП	млрд. грн.	217,3	256,8	301,3	307,3	257,7	311,0	369,8	363,6	293,5	349,2	387,6	378,6	302,9	353,0	394,7	404,3
Реальний ВВП	% дпр	4,5	5,4	3,3	3,7	5,1	3,9	6,5	5,0	2,5	3,1	−1,3	-2,3	-1,2	-1,3	-1,2	3,3
Споживання домогосподарств (реальне)	% дпр	0,2	6,8	7,8	12,8	13,2	14,2	16,1	18,5	7,8	12,3	11,0	5,5	6,5	9,5	8,4	6,8
Споживання сектору держ. управління (реальне)	% дпр	3,8	-4,0	5,8	10,0	2,0	2,9	-9,4	-6,6	3,3	4,8	9,9	1,5	1,1	-2,3	-3,3	-2,5
Валове нагромадж. осн. капіталу (реальний)	% дпр	-5,7	-3,2	9,5	10,5	-1,8	3,7	9,7	12,0	13,8	17,5	-5,2	-4,9	7,0	-17,4	-7,7	-5,1
Експорт тов/посл (реальний)	% дпр	0,4	13,2	2,0	0,9	19,4	4,9	0,3	-4,1	-7,3	-8,1	-3,8	-9,6	-9,0	-14,3	-7,9	-4,1
Імпорт тов/посл (реальний)	% дпр	-6,2	17,2	20,2	13,2	38,1	23,3	12,5	5,2	-3,0	9,0	4,3	-2,6	-2,4	-18,4	-0,7	-1,8
Сільське госп., мислив., ліс. госп. (реальна)*	% дпр	5,4	0,5	-3,2	0,9	4,9	1,3	16,7	38,1	0,5	11,5	-8,3	-4,0	5,7	20,8	-2,0	38,2
Обробна пром. (реальна)*	% дпр	10,9	10,1	7,6	7,6	7,8	3,4	4,6	-2,9	1,1	1,8	-4,8	-5,5	-9,5	-9,2	-9,8	-8,9
Будівництво (реальна)*	% дпр	-7,7	-5,8	9,6	3,9	1,7	10,9	0,1	2,0	1,2	3,4	-15,3	-20,8	-14,9	-20,8	-11,1	-7,7
Торгівля, ремонт (реальна)*	% дпр	6,1	9,6	10,1	4,7	9,8	2,8	6,1	3,0	3,2	4,6	0,4	-1,2	1,6	-0,2	1,9	4,7
Транспорт (реальна)*	% дпр	1,3	1,8	3,0	0,1	10,2	7,9	5,7	11,1	-2,3	-3,3	-8,4	-9,5	-2,7	-0,6	2,8	2,8
Платіжний баланс																	
Сальдо рахунку поточних операцій	млрд. дол. США	0,0	0,5	-1,0	-2,5	-1,6	-1,7	-2,6	-4,4	-2,1	-3,8	-4,0	-4,9	-3,1	-2,3	-6,0	-4,9
Сальдо рахунку поточних операцій	% від ВВП	-0,1	1,6	-2,6	-6,5	-4,9	-4,4	-5,6	-9,5	-5,6	-8,7	-8,3	-10,3	-8,3	-5,1	-12,2	-9,8
Баланс товарів	млн. дол. США	-1236	-697	-2870	-3585	-3597	-2851	-4580	-5224	-3867	-5577	-5215	-5833	-4045	-3053	-7232	-5268
Баланс послуг	млн. дол. США	930	1115	1536	823	1262	1514	2007	1312	1299	1362	1975	1084	822	893	1919	480
Поточні трансферти	млн. дол. США	608	728	797	842	1039	878	988	803	683	805	777	711	533	589	480	547
Прямі іноземні інвестиції	млн. дол. США	923	1196	1470	2170	880	2422	2090	1623	1663	1091	2002	1871	821	472	1199	859
Портфельні інвестиції	млн. дол. США	-20	-18	135	197	149	113	42	207	-3	74	83	339	705	579	664	-757
Валові золотовалютні резерви	млрд. дол. США	25,1	29,5	34,7	34,6	36,4	37,6	35,0	31,8	31,1	29,3	29,3	24,5	24,7	23,2	21,6	20,4
Ринковий обмінний курс, грн./дол. США	середнє	8,00	7,91	7,90	7,96	7,95	7,98	7,99	8,01	8,03	8,04	8,09	8,11	8,11	8,14	8,15	8,21
Офіційний обмінний курс, грн./дол. США	середнє	7,99	7,91	7,90	7,93	7,94	7,97	7,97	7,98	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99
Бюджет																	
Доходи зведеного бюджету	% від ВВП	30,9	30,4	23,3	32,3	32,8	30,0	29,5	30,7	33,6	31,6	28,2	33,7	35,3	29,5	29,1	28,9
Податок на доходи фіз. осіб	% від ВВП	4,9	4,8	4,4	4,8	5,0	4,8	4,2	4,7	5,1	4,9	4,4	5,0	5,3	5,1	4,7	4,9
Податок на прибуток підприємств	% від ВВП	4,3	3,0	3,4	4,2	4,5	4,5	3,6	4,4	4,9	4,1	2,9	4,2	6,2	3,4	3,0	3,0
Податок на додану вартість	% від ВВП	9,8	9,8	8,5	9,9	7,6	12,9	9,6	9,6	10,8	10,3	8,6	10,0	9,7	9,1	8,2	8,5
Акцизні збори	% від ВВП	2,4	3,0	2,5	2,6	2,1	3,0	2,7	2,4	2,8	2,9	2,8	2,4	3,1	2,6	2,3	2,2
Видатки зведеного бюджету	% від ВВП	33,0	38,7	30,3	37,6	32,8	33,1	26,9	35,6	33,7	33,8	30,7	41,4	37,0	36,0	30,4	36,3
Поточні видатки	% від ВВП	32,4	37,4	26,6	32,8	31,5	30,8	23,9	30,1	31,8	31,3	27,7	37,4	35,7	34,1	28,5	33,5
Капітальні видатки	% від ВВП	0,6	1,4	3,7	4,8	1,3	2,4	3,0	5,5	1,9	2,4	2,9	4,0	1,3	1,9	1,9	2,8
Дефіцит зведеного бюджету	% від ВВП	-2,0	-8,0	-7,5	-5,6	-0,3	-3,4	-3,9	-5,5	-0,2	-2,6	-3,0	-7,8	-1,9	-6,3	-1,5	-7,4
Надходження від приватизації	% від ВВП	0,1	0,0	0,1	0,2	0,4	3,2	0,0	0,1	1,4	0,3	0,1	0,4	0,0	0,0	0,2	0,1
Ринок праці																	
Середня зарплата (реальна)	% дпр	3,3	8,7	12,3	11,4	11,1	5,5	7,7	10,8	14,7	16,5	13,3	12,9	9,9	9,3	8,1	5,9
Доходи домогосподарств (реальні)	% дпр	3,7	11,8	11,0	14,7	7,8	1,9	7,3	7,7	6,0	13,0	10,4	9,4	8,9	5,7	2,5	4,7
Рівень безробіття (за методологією МОП)	% кум	9,0	7,9	7,1	8,4	8,7	7,7	6,9	8,2	8,4	7,1	6,6	8,0	8,0	7,5	7,0	7,6
Банківський сектор																	
Грошовий агрегат М0	% дпр	5,4	9,9	17,4	16,5	15,7	11,5	8,6	6,3	4,7	6,7	5,2	5,5	9,7	9,8	12,3	17,0
Грошовий агрегат М2	% дпр	6,9	13,2	21,6	23,1	25,5	22,0	16,0	14,4	11,2	9,0	10,7	13,1	16,0	17,9	19,2	17,5
Вклади населення в нац. валюті	% дпр	7,1	20,1	38,6	41,4	43,3	26,0	16,7	12,3	14,4	16,4	16,3	16,3	19,1	26,5	33,4	38,0
Вклади населення в ін. валюті	% дпр	22,8	21,5	17,7	16,9	19,7	21,0	15,7	13,4	12,4	10,8	17,0	21,8	17,0	14,7	8,4	0,9
Кредити комерційних банків в нац. валюті	% дпр	13,6	8,3	6,0	11,2	16,0	18,5	21,1	21,0	17,4	15,3	9,1	7,7	8,6	7,4	10,2	16,9
Кредити комерційних банків в іноз. валюті	% дпр	-13,7	-10,5	-13,2	-8,3	-2,1	0,9	-2,3	-4,2	-7,0	-10,8	-9,9	-7,3	-4,4	-0,4	0,8	2,8
Довгострокові кредити комерційних банків	% дпр	-3,9	-2,8	0,6	-0,5	5,0	6,3	5,3	2,9	-2,9	-7,0	-8,0	-6,6	-5,6	-2,7	-0,5	2,9
Довгострокові кредити комерційних банків	% від загальн.	68,5	68,9	67,5	66,3	67,2	66,6	64,4	62,9	61,5	59,8	59,1	57,8	55,9	55,7	55,1	53,2
Середня процентна ставка за кредитами в нац. валюті	% річних	17,3	15,0	13,0	15,0	13,1	13,5	14,1	18,4	15,5	15,6	19,5	20,8	16,2	15,3	15,3	16,5
Середня процентна ставка за кредитами в іноз. валюті	% річних	10,9	11,1	10,3	10,1	10,2	9,8	8,8	8,4	8,2	8,2	8,5	8,8	9,4	9,7	9,6	8,8

Джерела: Національний банк України, Державний комітет статистики, Державне казначейство, Міністерство фінансів, розрахунки ІЕД
* зміна доданої вартості

Застереження

Місячний Економічний Моніторинг України, розроблений Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій, має виключно інформаційний характер. Судження, представлені у цій публікації, відображають нашу точку зору на момент опублікування та можуть бути змінені без попередження. Хоча ми доклали самих ґрунтовних зусиль для підготовки якомога точнішої публікації, ми не беремо на себе жодної відповідальності за можливі помилки. Інститут не несе зобов'язань за будь-які збитки чи інші проблеми, які виникли прямо чи опосередковано через використання будь-яких показників цієї публікації. Копіювання без попереднього узгодження заборонено. В разі цитування обов'язковим є посилання на Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.